

MARGUERITE

DUR

AS

*Pasifik'e Karşı
Bir Bent*

2. BASKI

Çeviri: NEDRET TANYOLAÇ ÖZTOKAT

♥ can
modern

MARGUERITE DURAS
PASİFİK'E KARŞI
BİR BENT

Can Modern

Pasifik'e Karşı Bir Bent, Marguerite Duras
Fransızca aslından çeviren: Nedret Tanyolaç Öztokat
Un barrage contre le Pacifique
İlk baskı: Gallimard, 1950.

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Gallimard, 1978.

© Editions Gallimard, Paris, 1950

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. baskı: 1996

2. basım: Temmuz 2020, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Şirin Etik

Düzeltili: Mert Tokur, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Başak Nur Vanlıoğlu

Baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-4374-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750743740

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MARGUERITE DURAS
PASİFİK'E KARŞI
BİR BENT

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
Nedret Tanyolaç Öztokat

♥can

Marguerite Duras'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Kuzey Çinli Sevgili, 1992

Bahçe, 1995

Konsolos Yardımcısı, 1995

Hiroşima Sevgilim, 1996

Yazmak, 1997

İngiliz Sevgili, 1998

Tarquinia'nın Küçük Atları, 1998

Bay Andesmans'ın İkincisi, 1999

Cebelitank Denizcisi, 1999

Askıya Alınmış Tutku, 2000

Bir Yaz Akşamı On Buçukta, 2007

MARGUERITE DURAS, 1914'te Hindiçin'de doğdu. Sorbonne Üniversitesi'nde hukuk ve siyaset bilimi öğrenimi gördü. Yazar olarak ilk başarısını, üçüncü romanı *Pasifik'e Karşı Bir Bent* (1950) ile kazandı. Yine ilgiyle karşılanan *Cebelitarık Denizcisi* (1952) ve *Moderato Cantabile* (1958), diyalogların daha çok önem kazandığı, daha lirik yapıtlardı. Alain Resnais'nin ünlü filmi *Hiroşima Sevgilim*'in özgün senaryosunu da kaleme alan Duras, *India Song* (Hint Şarkısı) adlı oyununu 1975'te senaryolaştırdı ve filmin yönetmenliğini üstlendi. Sonraki yıllarda daha soyut bir üslubu benimsedi. Yarı özyaşamöyküsel romanı *Sevgili*'nin (1984) öyküsünü daha sonra *Kuzey Çinli Sevgili* (1991) adlı romanında yeniden ele aldı. Beyazperdeye de uyarlanan *Sevgili* adlı romanıyla Goncourt Ödülü'ne değer görülen Duras, 1996'da Paris'te öldü.

NEDRET TANYOLAÇ ÖZTOKAT, 1962'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nı 1985'te bitirdi. 2006 yılında profesör oldu. Çalışmalarını edebiyat göstergebilimi alanında yoğunlaştırdı. 2002 yılından bu yana Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın başkanlığını yürüten Öztokat, başta Marguerite Duras, Jorge Semprun, Nina Berberova ve Tzvetan Todorov olmak üzere önemli yazarların yapıtlarını Türkçeye kazandırdı.

Robert'e

Anne, Fransa'nın kuzeyinden eski bir öğretmendir, bir zamanlar bir öğretmenle evlidir. Hem propaganda ilanları hem de Pierre Loti yapıtlarının çekiciliğiyle, ikisi de sabırsızca sömürge serüvenine girişirler. Görece mutlu geçen iki yıldan sonra baba ölür ve anne iki çocuğu, Joseph ve Suzanne'la yalnız kalır. On yıl boyunca Eden-Cinéma'da piyano çalar, para biriktirir, sonsuz girişimler sonucu Tapu Müdürlüğü'nden bir arazi edinir, ancak rüşvet alamayan müdürlük, mahsus ekilemez bir arazi verir ona. Çocuklarını tutkuyla seven ve onlara ufak bir mülk bırakmaktan başka amacı olmayan anne direnir. Pasifik'in büyük gelgitleri karşısında kendisinin ve komşularının topraklarını koruyacak bir bent yapmayı kafasına koyar. Onun umuduna kapılmış yüzlerce köylü tarafından kurulur bent. Ardından, büyük gelgitlerde, Pasifik bendi aşar.

Marguerite Duras'ın yapıtı o anda başlar. Anne, yirmi yaşındaki Joseph ve on altı yaşındaki Suzanne, harap olmuş bungalovlarında, belli bir süre için sahip oldukları arazilerinde, sürekli Tapu Müdürlüğü'nün mülklerini ellerinden alma tehditleri altında güçlük içinde yaşarlar. Ne yapmak gerekir? Kılı kırk yaran bir çılgınlıkla hesaplamalar, düzenlemeler yapan, kurnaz ve uyanık anne enerjisini ve umudunu yitirmemiştir, çocuklarının kesin gidişlerinden –kaçınılmaz olduğunu bildiği gidişten– korkmaktadır. Joseph'in öfkeleri ve aşkları, Suzanne'ın boyun eğişi, toprak maf-

yası, çok zengin bir adamın oğlu olan ve genç kıızı etkilemeye alışan Mösyö Jo'nun oyunları, annenin ölümü ve çocukların belki daha güzel, belki de daha kötü bir yaşama yolculukları Marguerite Duras'ı ne kavuşturan bu kitabın izlekleridir. inhindi'de doğan yazar, güneşin, alkolün, aşağılık bir yönetim tarafından kandırılan Asyalılarla yoksul beyazların yaşadığı fiziki ve ahlaki korkunç sefaletin, yer yer glşn ve yer yer hüznün, şiddetli bir ksnllğn egemen olduğu bu anlatıya zyaşamysel birçok öğe katmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu atı almak üçüne de iyi bir fikir gibi gelmişti. Joseph'in sigara parasını karşılamaktan başka bir işe yaramasa bile. Öncelikle bu bir fikirdi ve hâlâ fikirleri olabileceğini kanıtlıyordu. Sonra kendilerini dış dünyaya bağlayan bu atla daha az yalnız hissediyorlardı; aman aman bir şey olmamakla beraber, içler acısı bile olsa bu dünyadan o âna değin kendilerine ait olmayan bir şeyler alıp, ellerindeki tuza doymuş o ova köşesine, sıkıntı ve acıya doymuş bu üç insana, kendilerine götürebiliyorlardı. İşte taşımacılık denen olgu buydu: Hiçbir şeyin yetişmediği çölden bile bir şey çıkarabilmek, onu başka yerlerde yaşayanlara, dünyada yaşayanlara aktarmak.

Sekiz gün sürdü bu. At çok yaşlıydı, anneden kat kat yaşlı, yüz yaşında bir ihtiyar gibiydi. Yine de kendisinden beklenen ve uzun süredir unuttuğu gücü kat kat aşan işi layıkıyla yerine getirmeye çalıştı, sonra nalları dikti.

Kendilerini, ellerindeki ova parçasında attan yoksun bir halde, her zamanki yalnızlık ve kuruluk içinde bulduklarında bu işten öyle usandılar, öyle usandılar ki, hemen o akşam üçü de ertesi gün biraz insan görüp avunmaya çalışmak için Ram'a gitmeye karar verdiler.

İşte hepsinin yaşamını değiştirecek karşılaşma ertesi gün Ram'da gerçekleşecekti.

Her şey ters gittiğinde bile, örneğin can çekişen atlar söz konusu olduğunda bile, insanı harekete geçiren her düşünce iyi bir düşüncedir. Böylesi bir düşünce, her şey felaketle sonlandığında bile iyidir çünkü insan en azından, aklına gelenlerin kötü olduğunu düşündüğünde kapılamayacağı bir sabırsızlığa kapılır.

İşte o akşamüstü, saat beşe doğru Joseph'in at arabasının hırçın gürültüsü uzaktan, Ram yönünden son kez duyuldu.

Anne kafasını salladı.

“Erken daha, çok insan yoktur.”

Az sonra kırbaç şaklamaları ve Joseph'in bağırışı işitildi, sonra da at arabası toprak yolda belirdi. Joseph öndeydi. Arkadaki koltukta iki Malezyalı kadın vardı. At çok yavaş gidiyordu, ayakları yürümekten çok yeri süpürüyordu. Joseph atı kırbaçlıyordu ama onun yerine zemi ni kırbaçlasa bir karşılık alabilecek gibiydi. Joseph bungalovun yakınlarında durdu. Kadınlar indi ve yürüyerek Kam'a doğru yol aldılar. Joseph arabadan atladı, atı geminden tuttu, toprak yoldan ayrıldı ve bungalova giden küçük yola saptı. Anne verandanın önünde, dolgu sahanın üstünde onu bekliyordu.

“Artık hiç yürümüyor,” dedi Joseph.

Suzanne bungalovun altında, sırtını bir kazığa dayamış oturuyordu. Ayağa kalktı ve gölgede kalmaya devam ederek dolgu sahaya yaklaştı. Joseph atı çözmeye koyuldu. İyice sıcak basmıştı, şapkasının altından yanaklarına ter damlaları iniyordu. Atı çözdükten sonra biraz uzaklaştı ve onu incelemeye koyuldu. Biraz para kazanma amacıyla taşımacılık yapma fikri daha geçen hafta aklına gelmişti. İki yüz franga her şeyi, atı, arabayı ve koşum takımlarını satın almıştı. Ancak at sanılandan epey yaşlıydı. Daha ilk günden, koşumları çözülür çözülmez bungalovun karşısındaki tarlaya gidip yığılmış, orada saatlerce

boynu eğik kalakalmıştı. Arada sırada otlamasına otlu-yordu ancak otlamamaya yeminliymiş de ara sıra unutu-yormuş gibi, dalgın dalgın otliyordu. Yaşlılık dışında nesi olduğu bilinmiyordu. Bir gün önce iştahını açmak ama-cıyla Joseph ona pirinç ekmeği ve birkaç parça şeker ver-mişti fakat hayvan bunları kokladıktan sonra, kendinden geçercesine pirinç tarlalarını seyretme işine geri dönmüş-tü. Kuşkusuz, yaşamını ormandan araziye urlu ağaç tom-rukları taşımakla geçirmiş olduğundan tarıma açılmış toprakların kurumuş ve sararmış otlarından başka bir şey yememişti ve şimdi diğer yiyeceklere karşı isteksizdi.

Joseph yanına gidiyor ve boynunu okşuyordu.

“Ye,” diye söyleniyordu. “Ye.”

At yemiyordu. Joseph atın belki de veremli olduğ-u nu dillendirmeye başlamıştı. Annesiyse veremli olmadı-ğın, kendisi gibi onun da yaşamaktan bıktığını ve ölmek için rahat bırakılmayı yeğlediğini düşünüyordu. Oysa o güne değin Banté’yle bungalov arasında gidip gelmekle kalmamış, akşamları koşumları çıktıktan sonra, öyle ya da böyle, tek başına ekili bayıra gitmişti. Ama bugün öyle yapmadı, Joseph’in karşısında, dolgu sahanın üstünde, orada öylece duruyordu. Arada sırada hafifçe sendeliyordu.

“Lanet olsun,” dedi Joseph, “artık oraya bile gitmek istemiyor.”

Bu kez anne ata yaklaştı. Ayakları çıplaktı ve başın-da kaşlarına kadar inen büyük, hasır bir şapka vardı. İç lastikten bir tokayla tutturulmuş ince, gri bir saç örgüsü sırtında sallanıyordu. Üzerinde yerlilerin peştamal ku-maşından biçilmiş narçiçeği, bol, kolsuz bir elbise vardı; sarkık ama hâlâ dolgun, elbisenin altında gözle görünür biçimde serbest kalan memelerini örten kısmı eskimişti.

“Sana onu satın almamanı söylemiştim. Şu yarı ölü ata ve dağılmak üzere olan arabaya iki yüz frank verdin.”

“Çeneni kapamazsan defolur giderim,” dedi Joseph.

Suzanne bungalovun altından çıktı ve bu kez de o ata yaklaştı. Onun başında da hasır bir şapka vardı ve kızıl kestane kâkülleri görünüyordu. Joseph ve anne gibi ayakları çıplaktı, boyu dizlerinin altına kadar gelen siyah bir pantolon ve mavi, kolsuz bir bluz giymişti.

“Defolup gitmek iyi fikir,” dedi Suzanne.

“Sana fikrini sormuyorum,” dedi Joseph.

“Ben de sana fikrimi söylüyorum.”

Anne kızına doğru atıldı ve ona tokat atmaya kalktı. Suzanne annesinin elinden kurtuldu ve bungalovun altına gölgeye sığındı. Anne sızlanmaya başladı. Atın arka ayakları şimdi yarı felçli gibiydi. Kımıldamıyordu. Joseph sürüklemeye ve geri itmeye çalıştığı atın yularını bıraktı. At kesik kesik ama sendelemeyi sürdürerek bayıra kadar ilerledi. Oraya varınca durdu ve burun deliklerini ekili tarlanın tatlı yeşiline gömdü. Joseph, anne ve Suzanne, umut içinde ata bakarak mihlanmış gibi yerlerinde kaldılar. Ama hayır. At burun delikleriyle tarlayı okşadı bir kez, bir kez daha, biraz kafasını kaldırdı, sonra uzun boyununun ucundaki kımıltısız kafasını tüm ağırlığıyla bıraktı, kalın dudakları otların dibine düştü.

Joseph duraksadı, kendi etrafında döndü, bir sigara yaktı ve at arabasının yanına gitti. Koşum takımlarını arabaya koltuğunun üzerine yığıdı ve arabayı bungalovun altına kadar sürükledi.

Koşumları hep merdivenin yanında bırakırdı ama o gece iyice dibe, orta kazıkların arasına yerleştirdi.

Neden sonra ne yapabileceğini düşünür gibi oldu. Bir kez daha atın bulunduğu yana baktı, sonra arabaya yöneldi. O sırada, kazığın yanına dönen kız kardeşini ayımsadı.

“Ne yapıyorsun orada?”

“Hava sıcak,” dedi Suzanne.

“Herkes için sıcak.”

Arabaya girdi, karbür torbasını dışarı çıkardı ve birazını teneke kutuya boşalttı. Sonra torbayı arabaya geri götürdü, kutunun başına döndü ve karbürü parmaklarının arasında ezmeye koyuldu. Havayı soludu ve şöyle dedi:

“Şu pis koku dişi geyiklerden geliyor, onları süpürmek gerek, orada nasıl durabiliyorsun anlamıyorum.”

“Senin karbüründen daha az kokuyor.”

Yeniden ayağa kalktı, elinde karbür tenekesi, bir kez daha arabaya gitti. Sonra fikrini değiştirdi, arabanın yanına geldi ve tekerleklerine bir tekme indirdi. Sonra kararlı adımlarla bungalovun merdivenini tırmandı.

Anne çapalama işine geri dönmüştü. Dolgu sahayı çevreleyen bayıra üçüncü kez kırmızı tespihağacı ekiyordu. Kuraklık bitkileri sürekli öldürüyordu ancak anne diretiyordu. Annenin karşısındaki onbaşı tarlayı suladıktan sonra ikinci kez çapalıyordu. Sağırlığı giderek artıyor, anne de ona emir vermek için giderek daha yüksek sesle bağırarak zorunda kalıyordu. Köprüden biraz önce, yolun yakınlarında, onbaşının karısı ve kızı bataklıkta balık avlıyordu. Neredeyse bir saattir çamurun içinde diz çökmüş, balık avlıyorlardı. Üç yıldır balık yiyorlardı, hep aynı balığı, anneye kızın her akşam köprüden önceki bataklıktan tuttıkları balığı.

Bungalovun altında epey rahattılar. Joseph arabanın kapısını açık bırakmıştı, içeriden dişi geyiklerin kokusuyla yüklü bir serinlik geliyordu. Dört dişi, bir de erkek geyik vardı. Joseph erkek geyikle dişilerden birini geçen gün öldürmüştü, üç gün önce de diğer iki dişiyi. Bu ikisinin kanları artık durmuştu. Ancak diğer ikisinin açılmış çenelerinden hâlâ damla damla kan sızıyordu. Joseph sık sık ava çıkardı, bazen iki gecede bir. Anne ona söylenirdi çünkü üç gün sonra ırmağa atacıkları dişi geyikler için

kurşunları ziyan ediyordu. Ancak Joseph ormandan eli boş dönüp onurunu ayaklar altına alamıyordu bir türlü. Ve sürekli geyik yeniormuş gibi yapıyorlar, hayvanları bungalovun önüne asıyorlar ve ırmağa atmadan önce çürümelerini bekliyorlardı. Geyik eti yemekten bıkmışlardı. Birkaç zamandır, arazinin deniz tarafını çevreleyen tuzlu bataklıklardan, buğday tarlasının girişinde Joseph' in avladığı uzun bacaklı kuşları yerken daha istekli davranıyorlardı.

Suzanne yüzmeye gitmek için Joseph'in onu almasını bekliyordu. Bungalovun altından ilk çıkan olmak istemiyordu. Joseph'i beklemek daha uygundu. Onunlayken annesi daha az bağırıyordu.

Joseph bungalovdan indi.

“Çabuk gel. Beklemem.”

Suzanne koşar adım mayosunu giymeye yukarı çıktı. Henüz yukarı varmamıştı ki, yukarı çıktığını gören anne bağırmaya başladı. Anlaşılmasını istediği şeyleri daha iyi anlatmak için bağırmasdı anne. O an olan bitenle ilgili olsun olmasın, aklına ne gelirse bağıra bağıra ortaya söylerdi. Suzanne bungalovdan indiğinde annenin bağrılarına omuz silken Joseph'i yine atın başında buldu. Tüm gücüyle hayvanın kafasını bastırıyor, burnunu toprağa sokmaya çalışıyordu. Suzanne, Joseph'in yanına gitti.

“Hadi, gel.”

“Sanırım artık bitti,” dedi Joseph üzüntüyle, “nalları dikecek.”

İsteksizce hayvanı bıraktı ve tahta köprüye doğru, ırmağın en derin yerine yürüdüler.

Çocuklar Joseph'in ırmağa geldiğini görür görmez oynamakta oldukları toprak yoldan uzaklaşır, onun ardından suya atarlardı. Yanına ilk varanlar onun gibi suya dalar, arkadakiler kendilerini salkım saçak gri köpüklere bırakıp yuvarlanırlardı. Joseph çocuklarla oynamaya alış-

mıştı. Onları omuzlarına oturtur, takla attırır, bazen de aralarından birinin boynuna asılmasına izin verir, keyiften kendinden geçmiş çocuğu köprünün ötesine, köyün yakınlarına değin, ırmak boyunca taşırdı. Ancak bugün oynamak istemiyordu. Derin ve dar alanda, kavanozdaki balık gibi kendi etrafında döndükçe dönüyordu. Suya bakan yamaçta at kıvıldamadan duruyordu. Taşlı alanın üzerinde, güneşin altında belirsiz bir nesne gibi görünüyordu.

“Nesi olduğunu bilmiyorum,” dedi Joseph, “ancak nalları dikecek, orası kesin.”

Peşinde çocuklar, yeniden suya daldı. Suzanne onun kadar iyi yüzemiyordu. Arada sırada sudan çıkıyor, su kenarında oturuyor ve bir tarafı Ram’a, öteki tarafı da Kam’a giden toprak yola bakıyordu, oradan sekiz yüz kilometre ötede bulunan kente, en büyük sömürge kentine, başkente uzanan o toprak yola. Sonunda bir gün bungalovun önünde bir araba duracaktı. Joseph’ten ya da kendisinden bir bilgi ya da herhangi bir yardım istemek üzere içinden bir kadın ya da adam inecekti. Kendilerinden ne tür bir bilgi isteneceğini tam olarak bilemiyordu: Yörede, Kam’dan geçerek Ram’dan kente giden tek bir yol vardı. Yani yolu şaşırarak mümkün değildi. Yine de hiçbir şey önceden bilinemezdi ve Suzanne umut ediyordu. Bir gün, bir adam burada duracaktı belki, neden olmasın? Çünkü köprünün yanında onu görecekti. Adamın hoşuna gitmiş olabilirdi ve adam onu kente götürmeyi önerebilirdi. Ancak şehirlerarası otobüs dışında çok az araba geçerci bu toprak yoldan, bazen günde iki ya da üç araba. Buraya altmış kilometre uzaktaki Ram’a giden aynı avcı arabaları geçerci hep; birkaç gün sonra ters yönde, geri döndüklerini görürdünüz. Yoldan çocukları uzaklaştırmak için durmadan klaksona basarak son sürat geçercilerdi. Toz bulutunun içinde çıkıp gelmelerinden çok

önce boğuk ve güçlü klakson sesleri işitilirdi ormandan. Joseph de bungalovun önünde duracak bir arabayı bekliyordu. Saçları platin sarısı, 555 içen, gözleri boyalı bir kadın kullanacaktı o arabayı. Örneğin, otomobilinin lastiğini değiştirmesi için ondan yardım isteyebilirdi.

Anne aşağı yukarı on dakikada bir başını tespahağaçlarından yukarı kaldırıyor, çocukların bulunduğu yöne doğru el kol hareketleri yapıyor ve bağırıyordu.

Bir arada oldukları sürece onlara yaklaşılmazdı. Bağırarakla yetinirdi. Bendin yıkılmasından beri ne olursa olsun, hiçbir şeyi bağırmeden söyleyemiyordu. Eskiden çocukları onun öfkesini fazla önemsemezdi. Ancak bent olayından sonra, doktorun dediğine bakılırsa, hastalanmıştı, hem de ölümcül derecede. Daha önceleri de üç kriz geçirmişti, doktorun dediğine bakılırsa, üçü de ölümlü sonuçlanabilirdi. Bir süre bağırmasına izin verilebilirdi ancak uzun sürmemeliydi. Öfke krize yol açabilirdi.

Doktor krizlerin temelini bendin yıkılmasına bağlıyordu. Belki de yanılıyordu. Bunca hınç ancak yıllar boyu, gündün güne, ağır ağır birikebilirdi. Tek bir nedeni olmazdı. Bendin yıkılması, dünyadaki adaletsizlik, ırmakta yıkanan çocuklar da dahil olmak üzere, binlerce nedeni olmalıydı bunun.

Oysa annenin yaşamının başlarında hiçbir şey, sonlara böyle bir bahtsızlığa yazgılı olduğunu göstermiyordu ve doktor bunun onu öldürdüğünü, mutsuzluktan ölmek üzere olduğunu söyleyebiliyordu şimdi.

Köylü bir aileden gelen kız ilkokulda öyle iyi bir öğrenci olmuştu ki, anne ve babası diplomasını aldıktan sonra da okumasına izin vermişlerdi. Neden sonra Fransa'nın kuzeyinde bir köyde, iki yıllığına ilkokul öğretmenliği yapmıştı. 1899 yılıydı. Bazı pazar günleri, belediyede, sömürge propagandası yapan afişlerin önünde hayale daldığıydı. "Sömürge ordusuna katılın", "Gençler, sömürge-

lere gidin, sizi orada servet bekliyor.” Meyvelerinin ağırlığıyla bükülmüş bir muz ağacının gölgesinde, beyazlar giymiş bir sömürgeci çift sallanan koltuklarda sallanıyor, çevrelerinde de gülümseyen yerliler koşuşturup duruyordu. Kendisi gibi bir öğretmenle evlendi; kendisi gibi, o karanlık Pierre Loti yapıtlarının kurbanı, bir Kuzey köyünde sabırsızlıkla kıvranan bir öğretmenle. Evliliklerinin hemen ardından sömürgelerdeki eğitim kadrolarına başvurularını yaptılar ve o zamanlar Fransız Çinhindi diye adlandırılan bu büyük sömürgeye atandılar.

Suzanne ve Joseph, sömürgeye gelişlerinin ilk iki yılında doğmuştu. Suzanne’ın doğumundan sonra anne devletteki işinden ayrıldı. Yalnızca özel Fransızca dersleri verdi. Kocasını bir yerli okuluna müdür olarak atandı ve dediğine bakılırsa, iki çocuğun masraflarına karşın çok rahat yaşadılar. O yıllar yaşamının tartışmasız en iyi yılları, mutluluk yıllarıydı. En azından anne böyle diyordu. O dönemi uzak ve düşsel bir kara parçasını, bir aday anımsar gibi düşünürdü. Yaşlandıkça o dönemden giderek daha az söz eder oldu ama sözü açıldığında hep aynı coşkuyla bahsederdi. İşte o zaman her seferinde, o mükemmelliklerin içinde yeni bir mükemmellik, kocasının kişiliğinde yeni bir nitelik, o zamanki rahat yaşamlarında bir bolluk anlamına gelmeye başlayan yeni bir yön keşfederdi. Suzanne ve Joseph bunu biraz kuşkuyla karşılardı.

Kocasını öldüğünde Suzanne ve Joseph daha çok küçüklere. Bunu izleyen dönemden asla sevgiyle söz etmezdi. Güç olduğunu, altından nasıl kalktığına hâlâ şaşkınlığını söylerdi. İki yıl boyunca Fransızca dersleri vermeyi sürdürmüştü. Sonra bu yetmeyince, Fransızca ve piyano dersleri vermişti. Sonra bu da yetmeyince, çocuklar büyürken Eden-Cinéma’ya piyanist olarak girmişti. Orada on yıl çalışmıştı. On yılın sonunda, sömürgecinin Tapu Mü-

dürlüğü'ne bir arazi için başvuracak kadar para biriktirebilmişti.

Dul oluşu, eskiden eğitim kadrosunda yer almış olması ve iki çocuğun bakımı, ona devletten böyle bir arazi istemek için öncelikli bir hak tanıyordu. Yine de araziye sahip olmak için iki yıl beklemek zorunda kalacaktı.

Yanında Joseph ve Suzanne'la, hep o aynı Citroën B12'yle ovaya gelişinin üzerinden altı yıl geçmişti.

Daha ilk yıl, arazinin yarısını ekti. Bu ilk ürünün bungalov için yaptığı masrafların büyük bölümünü karşılayacağını umuyordu. Ancak temmuzda denizin yükselmesiyle ova su baskınına uğradı ve ürünler sular altında kaldı. Yalnızca bir defaya mahsus, çok kuvvetli bir su baskınının kurbanı olduğuna inanarak –onu bu fikirden caydırmaya çalışan ova sakinlerine karşın– bir sonraki yıl anne yeniden işe koyuldu. Deniz yeniden yükseldi. O zaman gerçeği görmek zorunda kaldı: Arazisi ekilemez bir alandı. Her yıl deniz sularının altında kalıyordu. Denizin her yıl aynı oranda yükselmediği bir gerçektir. Ancak sular doğrudan ya da sızmalarla her şeyi yok edecek yüksekliğe ulaşıyordu her zaman. Yola bakan ve tam ortasına bungalovunu yaptırdığı beş hektarın dışında, on yıldır biriktirip bir kenara koyduğu parayı Pasifik'in dalgalarına savurmuştu.

Bu talihsizlik onun inanılmaz saflığından kaynaklanıyordu. Çok düşük bir maaşla, Eden-Cinéma'nın piyanosunun başında tam bir özveri içinde geçirdiği on yıl, onu feleğin ve insanların yeni darbelerinden koruyarak, birçok adaletsizlik deneyimlerinden ve kavgadan kurtarmıştı. Bu on yıllık tünelden girdiği gibi çıkmıştı: saf, tek başına, kötü güçlerle her türlü ilişkiden uzak, kendisini durmadan kuşatan sömürgelere özgü kan emiciliğinin umutsuzca farkında olmadan. Ekilebilir araziler genellikle değerlerinin iki katına satışı sunuluyordu. Arazi parsellerini alıcılar ara-

sında bölüştürmekle yükümlü tapu memurlarına paranın yarısı el altından veriliyordu. Tüm arazilerin satışı bu memurların elindeydi ve giderek daha müşkülpesent oluyorlardı. Öyle müşkülpesenttiler ki, onların hiçbir özel durumu dikkate almayan o doymak bilmez iştahlarını nasıl dindireceğini bilemeyen anne bunlardan haberdar olsaydı ve kendisine ekilmez bir arazinin verilmesini engellemek isteseydi, ne olursa olsun herhangi bir devlet arazisini almaktan vazgeçmek zorunda kalırdı.

Anne biraz geç de olsa tüm bunları anladığında, ova-daki arazi parsellerinin bağlı olduğu Kam Tapu Müdürlüğü'ndeki memurları görmeye gitmişti. Onlara hakaret edip daha yüksek bir makama şikâyette bulunmayı akıl edemeyecek kadar saf davranmıştı. Bu yanlışlıkta hiçbir payları olmadıklarını söylemişlerdi ona. Kuşkusuz, bunun sorumlusu anakente atanan onlardan önceki görevliydi. Ancak anne öyle bir sebatla işin peşine düşmüştü ki kurtuluşu onu tehdit etmekte buldular. Eğer inat etmeyi sürdürürse, elindeki araziyi süresi dolmadan alacaklardı. Kurbanlarını susturmak için en etkili silahları buydu. Çünkü bu insanlar hiçbir şeye sahip olmamaktansa aldaticı araziye bile yeğlerlerdi daima. Araziler birtakım koşullara bağlı olarak verilirdi ancak. Eğer belli bir süre sonunda toprağın tümü ekilmemişse Tapu Müdürlüğü araziye geri alabilirdi. Böylece ovadaki arazilerin hiçbiri sonsuza dek bir kişiye verilmemişti. İşte bu araziler sayesinde tapudakiler ötekilerden, gerçek arazilerden, ekilebilir olanlardan büyük kâr elde etme olanağı buluyorlardı. Verilecek arazilerin seçimi tapudaki bu memurlara bırakıldığından, o son derece büyük ekilmez parsel rezervlerini paylaştırmayı uygun zamana bırakırlardı. Düzenli olarak verilen ve aynı düzenli biçimde geri alınan bu parseller bir bakıma, onların kendilerine göre ayarladıkları sermayeleri olmuştu.

Kam Ovası'ndaki on beş kadar araziye belki de yüzlerce aileyi yerleştirmişler, hepsini zarara uğratmışlar, kovmuşlar, yeniden yerleştirmişler, yeniden zarara uğratmışlar ve yeniden kovmuşlardı. Orada kalan arazi sahipleri ise *permod*¹ ya da esrar kaçakçılığıyla geçiniyor ve tapudaki görevlilerin “yasadışı” dediği usulsüz kazançlarından onlara da pay vererek suçlarına ortak ediyorlardı.

Annenin haklı öfkesi, oraya gelişinin ikinci yılında ilk tapu teftişinden onu kurtarmaya yetmedi. Tam anlamıyla prosedür gereği yapılan bu teftişler arazi sahibine bir anımsatmadan öte gitmeyen bir ziyaretten ibaretti. Böylece arazi sahibine ilk sürenin dolduğu anımsatılırdı.

“Bu arazide herhangi bir şey yetiştirecek kişi yoktur yeryüzünde,” diye yalvarırdı arazi sahibi.

“Hükümetimizin ekime elverişsiz bir toprağı paylaşmış olması çok şaşırtıcı,” diye karşılık verirdi görevli.

Rüşvetin sırlarını daha iyi anlamaya başlayan anne bungalovuna değer biçti. Bungalov daha tamamlanmamıştı, yine de kuşkusuz değer kazanacak gibi duruyordu ve anneye biraz daha uzun bir süre kazandıracaktı. Tapu görevlileri razı oldular. Annenin önünde bir yıl daha vardı. O yıl, oradaki üçüncü yıllarında, anne bir kez daha aynı deneyime girişmenin gerekli olmadığı sonucuna vardı ve Pasifik'i özgür bıraktı. Kaldı ki istese de elinde avucunda bir şey yoktu. Bungalovunu tamamlamak için sömürge bankalarından bir-iki kez kredi istemişti zaten. Ancak bankalar Tapu Müdürlüğü'ne danışmadan hiçbir şey yapmıyordu. Anne bitmemiş bungalovunu ipotek ederek ancak bir kez kredi alabildi. Bungalovun tamamlanması için yine borç alacaktı. Çünkü bungalov tümüyle onun malıydı ve onu inşa ettirdiği için kendini

1. Anason likörü ya da Fransız rakısı olarak bilinen bir içki. (Y.N.)

her gün kutluyordu. Yoksulluğu arttıkça, bungalovun gözündeki değeri ve sağlamlığı da artıyordu.

İlk teftişi bir başkası izledi. Aynı yıl, bendin yıkılışını izleyen hafta yapıldı bu teftiş. Ancak Joseph artık bu işe karışacak yaşa gelmişti. Silah kullanmaya alışmıştı. Tapu görevlisinin burnuna dayadı silahı, adam da üstelemedi ve arazileri dolaştığı küçük arabasına geri döndü. O zamandan beri, anne bu açıdan nispeten rahattı.

Bungalovun yapımı için kendisine gereken süreye güvenerek, Kam'daki görevlileri yeni tasarılarından haberdar etti. Arazinin sınır bölgelerinde yoksulluk içinde yaşayan köylülerle ortaklaşa denize karşı bir bent kurmayı tasarlıyordu. Herkesin yararına olacaktı bu. Pasifik Okyanusu boyunca uzanacak ve ırmağın temmuz taşkınlarının yaşandığı yörelere kadar gidecekti. Bu tasarı, çok şaşırان görevlilere biraz ütöpik geldi ancak karşı çıkmadılar. Bunu istediği zaman kaleme alabilir ve onlara yollayabilirdi. Dediklerine bakılırsa, arazinin kurutulması ilkece ancak bir hükümet tasarısı olabilirdi fakat bildikleri kadarıyla, hiçbir yönetmelik maddesi arazi sahibinin kendi arazisine bent kurmasını engellemiyordu. Tabii önceden kendilerine haber verilmesi ve yerel tapu yetkililerinin iznini almak koşuluyla. Anne geceler boyu tasarıyı kaleme aldıktan sonra yolladı ve izni beklemeye koyuldu. Umudunu yitirmeksizin çok uzun süre bekledi, zaten bu tür beklemelelere alışmıştı. Sırf bu bekleyişler, anneyi canıyla, malıyla dışarıdaki güçlere, tapuya, bankaya bağlayan karanlık bağlardı. Haftalarca bekledikten sonra Kam'a gitmeye karar verdi. Kadastro görevlileri tasarı mektubunu almasına almışlardı ancak onu yanıtlamalarının nedeni, arazinin kurutulmasının onları kesinlikle ilgilendirmemesiydi. Bununla birlikte bent kurması için ona sözlü bir izin verdiler. Anne bu sonucun gururuyla oradan ayrıldı.

*Adiliğinize hiçbir zaman alışamayacağım ve yaşadıkça, son nefesi-
mi verene kadar size hep bundan söz edeceğim.*

Fransız sömürgesi Çin hindi'nde, yirmi ve on altı yaşlarında iki çocuğuyla birlikte zor koşullarda hayatını sürdüren anne, güçbela edindiği toprakları kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Üstelik yoksulluk yüzünden çocuklarının çekip gideceğinden korkar. Onlara bir şey bırakabilme arzusuyla toprağını ekmek için durmadan çabalar, fakat yılın belli zamanlarında yükselen deniz sularıyla emekleri heba olur ve böylece Pasifik'e karşı bir bent kurmaya girişir.

Çocukluğundan ve gençliğinden yoğun izler taşıyan, annesine övgü niteliğindeki 1950 tarihli romanı Duras'a hak ettiği ünü getirmiş, dikkatleri üzerine çekmesini sağlamıştır. *Pasifik'e Karşı Bir Bent*, yozlaşmanın metaforu olarak karşımıza çıkan okyanus sularına karşı girişilmiş mücadelenin yanı sıra, toplumsal eşişsizliğe, sömürgeciliğe karşı açılmış bir savaştır.

“Okuyanı içine alan ve kendini okutan bu çok yüzlü romanın gizli anlamları insanın adeta aklına dolanıyor.”

Germaine Brée

#fransızromanı #sömürgecilik #direniş #yoksulluk #aile #dayanışma #mücadele

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) | [canyayinlari](#)

roman

ISBN 978-975-07-4374-0

9 789750 743740